

OVIDIU MANOLE: CHORAL CROMATIC după o temă de Penderecki

1. Cantus gregorianus versus Cantus choralis

Două linii majore ale gândirii muzicale revendică sorgintea religioasă. Atât cântul gregorian, cât și choralul protestant, monodice la început, dar diferite în substanță aveau să determine succesiv epoca polifoniei și cea a omofoniei. Referitor la încărcătura emoțională, care separă cele două tipuri de corale, aceasta se înscrie în conținutul liturgic catolic și non-liturgic protestant. Mai remarcăm și longevitatea seculară a monodiei gregoriene care răsună până azi prin spațiile catedralelor catolice.

Prin contrast, choralul protestant a fost preluat din fașă de amicii lui Luther, armonizat la 4-5 voci și inclus în culegeri, precum Johann Walter cel Bătrân prin 1524 și Georg Raw prin 1544. Însuși Luther a creat celebrul *Eine feste Burg ist unser Gott* (O cetate tare-I Dumnezeu). Pe o linie paralelă în același secol 16, se situează cântecele hughenote ale protestanților francezi; axate pe psalmii traduși într-o aleasă limbă franceză de poetul Clément Marot și aduse la forma de choral de către Claude Goudimel și Claude Le Jeune.

Cântarea comună în Casele de rugăciune protestante, prin cerințele ei, amplifică și diversifică paleta chorală. În biblioteca lui Bach se afla o colecție de 5000 corale, apărută în 1687 la Leipzig. Forma perfecționată a choralului protestant reprezintă pentru muzicieni un obiect de studiu, inseparabil legat de conciziunea exprimării și de capacitatea de a concentra energie. Dacă am fixa ca piloni în Istoria muzicii: *Eine feste Burg* de Luther, *Halleluja* de Händel și *An die Freude* (Oda bucuriei) din Simfonia IX de Beethoven, putem desena linia de forță a muzicii universale și geneza ei.

2. Obiectul comunicării constă în prezentarea unei compoziții special creată pentru a testa o posibilă abordare cromatică a armoniei de choral, având o sonoritate cu totul diferită de cea uzuală.

În fapt, propunem ca studiu - și poate nu numai - un choral cromatizat după o temă de Krzysztof Penderecki din *Passio secundum Lucam*, apărută la Krakow 1967 (pag. 32). Textul acestei teme, notată Basso solo, exprimă lepădarea lui Petru la acuzația că este unul din discipolii lui Isus: "Homo, nescio quid dices" (Omule, nu știu ce zici). Choralul a preluat textul binecunoscutului cânt gregorian *Dies irae* (Ziua mâniei).

Choralul este lucrat la 4 voci, în stil lapidar, cu valori egale, armonizat permanent cromatic. Ca formă se apropie însă de lied.

Conceptia cromatică a lucrării nu este de tip serial, fiind sugerată de unele precepte publicate la timpul său în 3 numere ale revistei academice anuale: "Studii și Cercetări de Istoria Artei" și reluate metodic în Spatiul sonor cromatic apărută în anul 1996 la Editura Mirton din Timisoara.

Intervalele melodice folosite frecvent sunt cvarta mărită și semitonul cromatic. Cu toate acestea s-a urmărit o bună conducere a vocilor și chiar o anume cantabilitate(***) .

(** Compozitor polonez de renume mondial care a realizat Oratoriul *Patimile după Luca*, la două secole, după celebrele oratorii de J.S. Bach (*Patimile după Matei* și *Ioan*)

(*** Sunt recunoscător Conf. Univ. Ovidiu Giulvezan și studenților săi care au prezentat pe viu această lucrare corală de maximă dificultate intonațională.